

ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ КОНТАМІНАЦІЇ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ФЕНОМЕНА

Косович Ольга

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Abstract. The article discusses the phenomenon of contamination in modern linguistics, the place and role of telescopic compounding in word-formation language system of English are defined and its structural and semantic features, as well as activity and efficiency of this model in terms of replenishment language area are identified. The author emphasizes the importance of this phenomenon at the present stage of language development.

Key words: language development, vocabulary, word-formation, blending, telescopic compounding.

ВСТУП. У сучасному мовознавстві використовуються різні терміни для опису феномена створення контамінованих мовних одиниць, а саме: слова-злитки, контамінанти, слова-вставки, слова-телескопи, слова-портмоне, слова-валізи. Це свідчить про недостатню розробку поняття контамінації, а, значить, про необхідність більш ретельного аналізу контамінованих структур, а також про неоднозначність і свого роду унікальність даного явища.

МЕТОДОЛОГІЯ. Інструментарій дослідження складається з сукупності методів і методик словотвірного і семантичного аналізу лексики: методу компонентного аналізу лексичних значень, методу аналізу словникових дефініцій.

ЗДОБУТКИ. Контамінація є продуктивним і уживаним способом словотворення на сучасному етапі розвитку англійської мови.

У «Словнику-довіднику лінгвістичних термінів» Д. Розенталя і М. Теленкової дається наступне визначення контамінації: «Контамінація – утворення нового слова або виразу шляхом схрещування, об'єднання частин двох слів або виразів, пов'язаних між собою певними асоціаціями» [2, с. 205]. Слова і вирази, створені таким чином, зазвичай формуються в конкретному комунікативному акті та мають каламбурний характер.

В. Силіна трактує контамінацію як «... взаємодію, схрещування,

об'єднання мовних одиниць або їх частин на основі їх структурної, функціональної або асоціативної близькості, що приводить до їх семантичної або формальної зміни, а також до утворення нової мовної одиниці» [3, с. 113].

На думку Ж. Марузо «контамінація – дія, яку здійснює один елемент стосовно іншого, з яким перший пов'язаний або постійно, або випадково таким чином, що між ними здійснюється схрещення» [1, с. 139].

Очевидно, що випадки змішування з причини незнання норми і неуважність – це мовленнєва помилка. Проте синтаксична контамінація може стати прийомом впливу, якщо її поява обумовлена цілями комунікації – виконанням прагматичної функції. Тоді внаслідок помилки контамінація стає стилістичним прийомом.

У рамках даної статті під контамінацією мається на увазі взаємодія мовних одиниць, дотичних або в асоціативному або в синтагматичному ряді. Згадана взаємодія призводить до їх семантичної або формальної зміни або до утворення нової (третьої) мовної одиниці. Це – поєднання, синтез ознак різних одиниць класифікації в одному мовному факті.

Контаміновані поєднання завжди мають характер відхилення від норми. Проте всі явища синкретизму відносяться до мовних, оскільки вони закріплені системою мови. Контамінації синкретичного характеру об'єднують в собі нейтральні засоби (підпорядкування, синкретизм складного речення, односкладність, двоскладність) та експресивні структури – *анаколуфу* (вільно пов'язані конструкції, прості і складні речення, контамінації за метою висловлювання, за інтонацією).

Принципова відмінність контамінації від афіксації, абрєвіації, словоскладання та інших словотвірних процесів полягає у створенні нової номінативної одиниці – результату двостороннього дериваційного процесу складання і усічення будь-якої з вихідних одиниць, кожна з яких представляє невід'ємну частину контамінованого слова.

Характерною рисою процесу контамінації є відсутність конкретних структурно-семантичних моделей словотворення. Стосовно даного способу

можна говорити про наявність лише загальних формальних моделей злиття вихідних одиниць, що визначаються за контамінованими словами, які є результатом даного способу.

На лексичному рівні явище контамінації отримало назву *телескопія*, за якої відбувається злиття частин двох і більше слів в одну лексичну одиницю, відповідно супроводжуючись зміною плану вираження, при цьому хоча б один з елементів контамінованого новотвору виявляється усіченим, з одночасним злиттям значень вихідних слів і створенням похідного значення. Морфологічною основою телескопних слів служить зрощення морфем з частковим «входженням» однієї в іншу (звідси назва *телескопні слова*). При цьому з двох кореневих морфем вихідного матеріалу створюється одна загальна нова коренева морфема.

Основою для утворення телескопізмів служить вільна синтаксична конструкція, стереотипний характер та повторюваність якої є основними каталізаторами її трансформації в цільнооформлену лексему. В основі психологічного механізму конструювання телескопних слів лежить асоціація понять, які зближуються ще більше завдяки їх фонетичній подібності.

ВИСНОВКИ. Таким чином, ми визначаємо контамінацію як процес взаємного об'єднання елементів у двохелементних мовних одиниць, що призводить до утворення нової мовної одиниці. Контамінація є особливим, самостійним і специфічним способом словотворення в сучасній англійській мові. Її питома вага у розвитку лексичного фонду англійської мови характеризується наростаючою динамікою, з другорядного способу словотворення вона поступово перетворюється в один з основних.

References

1. Марузо, Ж. (2004). *Словарь лингвистических терминов*. – М.: Едиториал УРСС, С. 139.
2. Розенталь, Д., Теленкова, М. (2001). *Словарь-справочник лингвистических терминов*. АСТ, Астрель, 624 с.
3. Силина, В.Б. (1990). *Контаминация/Лингвистический энциклопедический словарь*. М. : Сов. Энцикл, С. 113.